

Uchwała Nr XLIV/220/2018
Rady Gminy Jastrzębia
z dnia 27 lutego 2018r.

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2018 rok

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gmin (t.j. Dz.U. 2017. poz.1875 z późn.zm.) oraz art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 487 z późn.zm.) Rada Gminy Jastrzębia uchwała, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2018 rok stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Jastrzębia.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i obowiązuje w 2018 roku.

PRZEWODNICZĄCY RADY
Tomalski
Józef Tomalski

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2018 rok

Wprowadzenie

Podstawą prawną działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych jest ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016r. poz. 487 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 4¹ ust. 1 i 2 w/w ustawy prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gmin i jest realizowane w postaci gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, uchwalanych corocznie przez radę gminy.

Uzależnienie od alkoholu to za jeden z rodzajów zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania. Alkoholizm to stale postępujące, przewlekłe schorzenie. Uzależnienie od alkoholu powoduje szereg groźnych dla zdrowia i życia powikłań. W trakcie nadużywania napojów alkoholowych ujawniają się liczne objawy alkoholizmu, które mają całościowo degradujący charakter dla osoby alkoholika, a także jego otoczenia rodzinnego.

Niewątpliwie alkoholizm jest chorobą całej rodziny a nie tylko jednego z członków. Objawy alkoholizmu jednego z członków rodziny są główną zasadą organizującą i nadającą kształt życiu rodzinnemu. Tak też w okresie początkowym rodzina, podobnie jak alkoholik, zaprzecza istnieniu problemu choroby alkoholowej. U dzieci coraz bardziej widoczne stają się problemy emocjonalne, a współmałżonek toleruje picie, chroni i kryje pijącego. Wynika z tego, że cała energia rodziny koncentruje się głównie na próbach wpłynięcia na zachowania alkoholika i na przeciwdziałaniu im. Tym samym zaniedbuje się inne ważne sfery życia rodzinnego, a prawidłowe wychowywanie dzieci na skutek postępującego uzależnienia od alkoholu, właściwie staje się niemożliwe.

Uzależnienie od alkoholu staje się osią spraw rodzinnych. Osoby współuzależnione są najczęściej nieświadomymi pomocnikami w picciu i w największym stopniu przyczyniają się do decyzji o jego zaprzestaniu i zwróceniu się o pomoc, mającej na celu możliwe jak najszybsze rozpoznanie objawów alkoholizmu i rozpoczęciu specjalistycznego leczenia. Dzieci alkoholików są najbardziej bezbronni i poszkodowani. Dzieci z rodzin z problemem alkoholowym poza podatnością na uzależnienie od alkoholu przejawiają w życiu dorosłym szereg charakterystycznych cech. Waga problemu wymaga podejmowania działań zmierzających do zredukowania szkód nadużywania alkoholu.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nakłada na gminę obowiązek podejmowania działań zmierzających do ograniczenia spożycia napojów alkoholowych, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożycia tych napojów, przeciwdziałania powstawaniu i usuwaniu następstw nadużywania alkoholu, oddziaływania na osoby nadużywające alkoholu oraz udzielania pomocy ich rodzinom. Realizacja tych zadań prowadzona jest w postaci Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych uchwalanego corocznie przez Radę Gminy. Zadania przewidziane do realizacji, zapisane w poniższym programie są kontynuacją działalności prowadzonej w latach ubiegłych. Doświadczenia zdobyte podczas dotychczasowej realizacji pozwalają na dokładniejsze poznanie środowiska lokalnego, jego potrzeb. Ustawodawca wskazał gminom źródło pozyskania środków finansowych na realizację wskazanych zadań własnych. Jest to dochód gminy pochodzący z opłat za korzystanie z zezwoleń na detaliczną sprzedaż napojów alkoholowych i nie może być przeznaczony na inne cele. Oznacza to, że środki pochodzące z tych opłat, są ściśle powiązane z realizacją gminnego programu i nie mogą być przeznaczone na inne, niezwiązane z przeciwdziałaniem alkoholizmowi zadania.

I. Realizatorzy Programu

1. Pełnomocnik Wójta ds. Przeciwdziałania Uzależnieniom.
2. Urząd Gminy Jastrzębia.
3. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jastrzębi.
4. Zespół Interdyscyplinarny.
5. Posterunek Policji.
6. Organizacje pozarządowe i instytucje kościelne.
7. Placówki Oświatowe.
8. Placówki Ochrony Zdrowia.
9. Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin.
10. Instytucje i osoby fizyczne, służące rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

II. Adresaci programu

Program adresowany jest głównie do mieszkańców Gminy Jastrzębia, dzieci i młodzieży szkolnej oraz ich rodzin, osób uzależnionych od alkoholu, osób pijących szkodliwie a także rodzin (w tym osób współuzależnionych) i najbliższego otoczenia osób z problemem alkoholowym.

III. Cel ogólny

Celem Programu jest zmniejszenie skali nadużywania alkoholu, ograniczenie jego negatywnych skutków, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz wczesna profilaktyka i edukacja w zakresie uzależnień tj. zwiększenie działań profilaktycznych w szkołach, wzmocnienie działań w zakresie promocji zdrowego stylu życia oraz zwiększenie dostępu do oferty pomocowej służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych, innych uzależnień oraz przemocy domowej, ograniczenie spożywania napojów alkoholowych oraz redukcja związanych z tym problemów społecznych i zdrowotnych na terenie Gminy Jastrzębia.

IV. Cele szczegółowe

Cele szczegółowe są zgodne z kierunkami działań określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi i dostosowane są do potrzeb lokalnych.

1. Większa wiedza i świadomość społeczna na temat rosnącego zagrożenia rozwojem alkoholizmu oraz możliwych skutków i sposobów zapobiegania.
2. Szerszy dostęp do oferty pomocowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych.
3. Kontrola rynku sprzedaży napojów alkoholowych mająca na celu wyeliminowanie nierzetelnych sprzedawców.
4. Edukacja społeczna ukierunkowana na zagrożenia związane ze spożywaniem alkoholu.
5. Ograniczenie zjawiska picia alkoholu przez dzieci i młodzież oraz ograniczenie szkód zdrowotno-społecznych wynikających z używania alkoholu.
6. Tworzenie dla dzieci i młodzieży alternatywnych form spędzania wolnego czasu.
7. Eliminowanie czynników destabilizujących życie rodzinne.
8. Partnerstwo w dążeniu do wypracowania skutecznych metod i rozwiązań w profilaktyce środowiskowej.

V. Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gmin. Zadania te obejmują:

1. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu poprzez:

- 1). Działalność edukacyjna i informacyjna na temat możliwości korzystania z pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- 2). Wspieranie placówek leczenia uzależnienia od alkoholu m.in. poprzez dofinansowanie realizacji świadczeń zdrowotnych, programów psychoterapii uzależnienia od alkoholu, indywidualnej psychoterapii osób uzależnionych, programów redukcji szkód, programów terapii dla młodzieży uzależnionej i zagrożonej uzależnieniem oraz programów pomocy

psychologicznej

i psychoterapii dla osób doświadczających przemocy i osób stosujących przemoc domową,

3). Opłacanie kosztów powołania biegłych (psycholog i psychiatra) orzekających w przedmiocie uzależnienia od alkoholu,

4) Ponoszenie kosztów postępowania sądowego w sprawach o zobowiązanie do leczenia w placówkach odwykowych.

5) Bezpośrednie informowanie społeczeństwa o możliwościach skorzystania z pomocy GKRPA w Jastrzębi - edukacja publiczna w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych – zakup i rozpowszechnienie ulotek i broszur dotyczących profilaktyki podczas udziału w imprezach, spotkaniach, festynach itp. organizowanych na terenie gminy.

2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

1). Podejmowanie czynności zmierzających do objęcia leczeniem odwykowym osób uzależnionych od alkoholu:

- a) przyjęcie zgłoszenia o przypadku wystąpienia nadużywania alkoholu,
- b) zaproszenie osoby na rozmowę wspierająco – motywującą,
- c) kierowanie na badania pozwalające ustalić stopień uzależnienia od alkoholu,
- d) kierowanie do Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu,
- e) motywowanie do podjęcia leczenia stacjonarnego w zakładach lecznictwa odwykowego,
- f) kierowanie wniosków do Sądu o zastosowanie obowiązku leczenia odwykowego,
- g) uruchomienie procedury „Niebieskiej karty” w przypadku wystąpienia przemocy w rodzinie.

2). Udzielanie pomocy psychospołecznej dorosłym członkom rodziny z problemem alkoholowym.

3). Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie z problemem alkoholowym poprzez:

- a) pomoc ofiarom przemocy domowej oraz współdziałanie z odpowiednimi instytucjami mogącymi zapewnić pomoc prawną, psychologiczną oraz materialną,
- b) upowszechnianie wiedzy na temat Procedury „Niebieskiej karty”,
- c) finansowanie szkoleń i kursów służących podniesieniu kompetencji w zakresie wiedzy
- d) o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- e) edukacja rodziców w zakresie umiejętności opiekuńczo- wychowawczych,

4). Integracja środowisk abstynenckich, osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin, organizowanie wyjazdów na spotkania i pielgrzymki trzeźwościowe np. do Kalwarii Zebrzydowskiej, Częstochowy, Lichenia itp.

5). Podnoszenie kompetencji w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi poprzez organizację szkoleń.

6). Na terenie Gminy w 2018 r. kontynuować będzie swoją działalność Punkt Konsultacyjny, świadczący usługi dla osób dotkniętych problemem alkoholowym i przemocą w rodzinie. Do zadań Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin należy:

- a) Prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie.
- b) Motywowanie zarówno osób uzależnionych, jak i osób współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia uzależnienia, kierowanie do leczenia specjalistycznego oraz do skorzystania z pomocy grup samopomocowych.
- c) Motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie, do zmiany szkodliwego wzoru picia.
- d) Udzielanie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym.
- e) Rozpoznanie zjawiska przemocy domowej, udzielenie stosownego wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy.
- f) Udzielanie wsparcia osobom doświadczającym przemocy domowej.
- g) Gromadzenie aktualnych informacji na temat dostępnych miejsc pomocy i kompetencji poszczególnych służb i instytucji z terenu gminy, które powinny być włączone w systemową pomoc dla rodziny.
- h) Współdziałanie z innymi podmiotami zajmującymi się rozwiązywaniem problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniem przemocą w rodzinie.
- i) Rozwiązywanie sytuacji konfliktowych pojawiających się w rodzinie osób zgłaszających się po pomoc i wsparcie.

3. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych poprzez.

- 1). Wspieranie sołeckich inicjatyw, programów i przedsięwzięć profilaktycznych promujących trzeźwy i bezpieczny sposób spędzania wolnego czasu mieszkańców wsi.
- 2) Dofinansowanie lokalnych spotkań, imprez okolicznościowych, religijnych, kultywujących tradycje narodowe, promujących życie rodzinne bez alkoholu.
- 3) Współdziałanie w konferencjach, seminariach, warsztatach z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi.
- 4) Wspieranie działalności organizacji pozarządowych, kościoła i innych osób, poprzez sfinansowanie zadań promujących trzeźwy styl życia.
- 5) Wspomaganie organizacji samopomocowych skupiających osoby uzależnione od alkoholu i ich rodziny przez dofinansowywanie działań o charakterze integracyjnym, podtrzymujących proces terapii osób uzależnionych i współuzależnionych, rozwijających ich aktywność oraz więzi rodzinne.

4. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych:

- 1). Profilaktyka i promocja zdrowego stylu życia poprzez udział w ogólnopolskich kampaniach, m.in. w kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, „Postaw na rodzinę” itp.
- 2) Wdrażanie i prowadzenie na terenie szkół oraz organizowanych wydarzeń gminnych - kampanii i programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży.
- 3) Wspieranie działań mających na celu umożliwienie dzieciom i młodzieży spędzania wolnego czasu poprzez udział w pozalekcyjnych zajęciach sportowych, turniejach organizowanych przez gminę, jednostki organizacyjne i organizacje pozarządowe, kluby sportowe działające na terenie gminy w tym m.in. zakup odzieży i sprzętu sportowego, pucharów, nagród w konkursach i zawodach, dofinansowanie kosztów dojazdów i pobytu na zawodach sportowych, zakup posiłków dla uczestników turniejów i zawodów.
- 4) Inspirowanie i finansowanie lokalnych inicjatyw bezalkoholowych na temat szkodliwości spożywania napojów alkoholowych i wynikających z tego zagrożeń, popularyzacja zdrowego i trzeźwego stylu życia poprzez organizację konkursów, rajdów profilaktycznych, pikników, festynów rodzinnych.
- 5) Organizowanie szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych i piwa w zakresie przepisów wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
- 6) Udział lub organizowanie szkoleń, konferencji, seminariów itp. podnoszących poziom kwalifikacji realizatorów działań z zakresu profilaktyki i problematyki uzależnień.
- 7) Organizowanie dla rodziców spotkań, prelekcji i szkoleń ze specjalistami w dziedzinie profilaktyki, rozprowadzanie broszur, ulotek na temat choroby alkoholowej.
- 8) Organizowanie warsztatów, seminariów, szkoleń dla nauczycieli z zakresu profilaktyki.
- 9) Finansowanie spektakli profilaktycznych, wyjazdów do kina, teatru na widowiska i filmy z zakresu profilaktyki uzależnień dla dzieci i młodzieży szkolnej.
- 10) Zakup publikacji, czasopism i materiałów profilaktycznych.
- 11) Zorganizowanie i finansowanie „Dnia dziecka” dla dzieci z rodzin uzależnionych oraz dysfunkcyjnych.
- 12) Dofinansowanie wypoczynku letniego i zimowego oraz „zielonej szkoły” i „białej szkoły” dla dzieci z rodzin, w których występuje problem alkoholowy lub ze środowisk zagrożonych i dysfunkcyjnych.
- 13) Dofinansowanie półkolonii, obozów profilaktyczno - terapeutycznych dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym lub ze środowisk zagrożonych i dysfunkcyjnych prowadzonych w ramach wypoczynku wakacyjnego, zimowego.
- 14) Świadczenie pomocy (w ramach posiadanych środków) dla dzieci z rodzin uzależnionych i dysfunkcyjnych.
- 15) Organizacja i finansowanie zabawy choinkowej oraz paczek świątecznych dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.

16) Realizacja programów profilaktycznych oraz informacyjnych podczas imprez masowych organizowanych na terenie Gminy Jastrzębia.

5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów dotyczących reklamy napojów alkoholowych i zasad ich sprzedaży (art.13¹ i 15 ustawy) oraz występowania przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego:

- 1) Wnioskowanie do właściwych organów o cofanie zezwoleń na prowadzenie sprzedaży napojów alkoholowych i piwa przeznaczonych do spożycia na miejscu lub poza miejscem sprzedaży w przypadku naruszenia przepisów prawa.
- 2) Kontrolowanie placówek sprzedaży napojów alkoholowych i piwa przeznaczonych do spożycia na miejscu jak i poza miejscem sprzedaży przy udziale policji w zakresie:
 - przestrzegania zakazu reklamy i promocji napojów alkoholowych,
 - sprzedaży i podawania alkoholu osobom nietrzeźwym lub nieletnim.
- 3) Opiniowanie wniosków dotyczących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych i piwa pod względem zgodności limitu i lokalizacji punktu sprzedaży zgodnie z uchwałą Rady Gminy.

VI. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jastrzębi

- 1) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest powołana na podstawie Zarządzenia Wójta Gminy Jastrzębia. W skład Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wchodzi osoby przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
- 2) Określa się zasady wynagrodzenia członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Pełnomocnika Wójta ds. Uzależnień:
 - a) Przewodniczący i członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych otrzymują wynagrodzenie w wysokości tj. 100,00 zł brutto za posiedzenie.
 - b) Potwierdzeniem uczestnictwa w posiedzeniu Komisji jest podpisana lista obecności, która jest jednocześnie podstawą do dokonania wypłaty wynagrodzenia.
 - c) Pełnomocnik Wójta ds. Przeciwdziałania Uzależnieniom otrzymuje wynagrodzenie wg. warunków określonych w odrębnej umowie.
- 3) Zadania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:
 - a) Inicjowanie działań w zakresie realizacji zadań własnych gminy, związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i przemocy domowej.
 - b) Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowanie wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.
 - c) Przeprowadzanie rozmów motywacyjno-interwencyjnych z osobami mającymi problem alkoholowy i ich bliskimi.
 - d) Kierowanie osób nadużywających alkohol, na specjalistyczne badania wykonywane przez lekarzy biegłych.
 - e) Współdziałanie z organami samorządu i organizacjami pozarządowymi w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi oraz przemocy w rodzinie.
 - f) Kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych, na podstawie upoważnienia wystawionego przez Wójta, o którym mowa w art. 18 ust. 1 i 8 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
 - g) Dokonywanie oględzin punktów sprzedaży alkoholu celem wydania opinii poprzedzających podjęcie decyzji o wydaniu zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.
 - h) Współpraca z właściwymi komórkami Policji w celu diagnozowania oraz zapobiegania zjawiskom patologii i przemocy w rodzinie.

VII. Finansowanie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

- 1) Środki finansowe niezbędne do realizacji „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2018 rok” pochodzą z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

- 2) Środki finansowe pochodzące z opłat za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych niewykorzystane w bieżącym roku budżetowym nie wygasają z upływem tego roku i zostaną przeznaczone w następnym roku budżetowym na realizację „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2019 rok”.
- 3) Wydatki przeznaczone na realizację zadań własnych gminy wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz niniejszego programu są ujęte w planie budżetu Gminy Jastrzębia na rok 2018 w dziale 851 – ochrona zdrowia, rozdział 85154 – przeciwdziałanie alkoholizmowi.
- 4) Przewidywana kwota przeznaczona na realizację zadania na rok 2018 to 55.000 zł.

VIII. Przewidywane efekty realizacji Programu

1. Podniesienie świadomości mieszkańców Gminy Jastrzębia wobec skutków nadużywania napoi alkoholowych.
2. Zwiększenie zaangażowania lokalnej społeczności w działania związane z ograniczeniem spożycia napoi alkoholowych.
3. Udzielenie profesjonalnej pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom.
4. Zmniejszenie skali dysfunkcji występujących w rodzinach, wynikających z uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu.

IX. Postanowienia końcowe

1. Przez cały okres realizacji Program będzie podlegał monitoringowi.
2. Nadzór nad realizacją „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2018 rok” sprawuje Wójt Gminy Jastrzębia.
3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych systematycznie diagnozuje zjawisko uzależnień od alkoholu na terenie Jastrzębi.
4. Pełnomocnik Wójta ds. Przeciwdziałania Uzależnieniom przedstawia Wójtowi oraz Radzie Gminy roczne sprawozdanie z wykonania niniejszego Programu w terminie do dnia 31 marca 2019 r.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Józef Tomalski
Józef Tomalski